

Ekaterina Grigorova
(Bulgaria, New Bulgarian University)

About the Mission of a Textbook

Abstract: The following text is a review of Stoyna Poromanska's textbook on Modern Greek for advanced students „Τα νέα ελληνικά για προχωρημένους. Ελληνοβουλγαρικά παράλληλα κείμενα (γ')“/„Новогръцки език за напреднали. Гръцко-български текстови паралели (III)“, 2020.

Key words: modern Greek language, Bulgaria, Greece, textbooks, peacekeeping, peacemaking, Stoyna Poromanska

Екатерина Григорова
(България, Нов български университет)

За мисията на един учебник

През 2020 г. в списание Чуждоезиково обучение/Foreign Language Teaching излезе единствената рецензия за учебното помагало на проф. д-р Стойна Пороманка *Τα νέα ελληνικά για προχωρημένους. Ελληνοβουλγαρικά παράλληλα κείμενα (γ')*/Новогръцки език за напреднали. Гръцко-български текстови паралели (III). Велико Търново: Ровита, 2020. Автор на рецензията е д-р Калин Василев, главен асистент към катедра „Методика на чуждоезиковото обучение“ в СУ „Св. Климент Охридски“.

В рецензията авторът описва концентрирано и систематично съдържанието на пособието, промените в него, както и мястото, което то заема в последователните издания на учебници по новогръцки език на проф. Стойна Пороманска, чието начало датира от 1995 година, когато от печат излиза първото ѝ пособие „Новогръцки език за начинаещи“ (изд. Отворено общество).

Днес, във време на глобални сътресения, осъзнаваме по-ясно отвсякога, че възприетият от разумните гърци модел на демокрация в съвременните общества не е константа и че онова, което трябва да си припомним и преутвърждаваме непрекъснато, е ценността на културата и образованието като единствени възможни превенции срещу варварството, мислени не в духа на елитаризма, а в праксиса на едно миротворчество, така необходимо в атмосфера на политически бедствия и социални катаклизми. В тази рамка бих поставила отзива си, за да открия не само съдържателните единици на новия учебник на Стойна Пороманска, но и онова, което е символен капитал на нейното усилие – образование чрез култура, миротворчество чрез образование.

Съществен принос на учебника на професор Пороманска е преодоляването (не просто инсинуативно, а ясно и изчерпателно) на рамката на знанието *per se* от гледна точка на чуждоезиковото обучение. Учебникът е пример за своеобразно просвещенско усилие да се въвеждат, утвърждават и надграждат знанията върху езика в метонимичната им връзка с историята, географията и културата на Гърция в сравнение с родното. Чрез подбор и подредба на текстове, отразяващи централни събития от политическия и социалния живот на двете страни, този учебник има историографска (документална), а донякъде и антропологична стойност. От друга страна, с оглед на гореизложените соци-

ален контекст, заложената в него просвещенска пропедевтика го утвърждава като добър пример за съпротива срещу невежеството, но и срещу уклона към краен индивидуализъм на хората в България чрез отказа им от участие в политическия живот (често поради липсата именно на базисни познания за това как функционира една държава). Както ще видим по-късно, донякъде тази теза е застъпена от самата авторка в предговора.

Впрочем основната информация за учебника, според рецензията на Калин Василев, е твърдението, че новото учебно помагало на Стойна Пороманска не представлява продължение, а актуализация на предходното ѝ учебно пособие:

Учебникът „Новогръцки език за напреднали. Гръцко-български текстови паралели“ (III) на Стойна Пороманска основно е предназначен за студенти от филологическите специалности на университетите, в които се изучава новогръцки език. Излиза от печат през 2020 г. и въпреки че е обозначен като γ' (на гръцки трета част), той не е предназначен за студенти, владеещи езика на по-високо ниво спрямо съдържанието на изданието през 2000 г. учебник „Новогръцки език за напреднали. Гръцко-български текстови паралели“ (II), а представлява надграждане и актуализиране на информацията, т.е. актуализиране на съдържанието на текстовете от гръцките и българските медии (печатни и електронни) в сравнение с предшественика си, където текстовете обхващат тематика до 2000 г. В новото издание срещаме текстови паралели до началото на 2020 г., потвърждение на думите на авторката в предговора (стр. 5), че „...автентичният текст на актуална тематика е най-добрият стимул за произвеждане на реч“ (Василев/Vasilev(a) 2020: 501).

В структурно отношение учебникът включва две основни части, съдържащи подобрени паралелни текстове от български и гръцки медии (както електронни, така и печатни), групирани в урочни единици с фокус върху различни макротемати, предговор (с. 5-6), списък на използваните съкращения (с. 7), списък на използваната литература (с. 8), както и поурочни речници на непознатите думи към всеки урок, независимо от азбучния указател на думите в края на учебника (с. 447-456).

Първата част на учебника (с. 9-332) е разделена на 11 урока по теми, засягащи различни аспекти на публичния живот в България и Гърция: средствата за масова информация, междубалканското сътрудничество с акценти върху Черноморската икономическа зона, гръцко-българските, както и българско-кипърските отношения, изборите в Гърция и България, но и изборите за Европейски парламент, социалните проблеми, свързани с манталитета, жизнения стандарт, бедността, заетостта и безработицата, проблемите на младежта, отпращащи неизменно към темата за образованието, демографските проблеми и проблемите на жените, високите технологии и киберпространството, ЕС и ООН, икономическото развитие, емиграцията и други прояви на икономическата криза; българската и гръцката диаспора.

Ако мога да си позволя една метафора, тази първа и основна част на учебника би следвало да представлява неговото сърце, което бие с пулса на живота от периода 1996-2020 г. в двете страни. Подбраните и актуализирани текстове представят не само езика, но разкриват живата реалност, която е *на* съответния език в последователност, в скрита червена нишка, която конструира смисъла на текста отвътре. Със сигурност можем да определим учебното помагало на Стойна Пороманска като своеобразен разказ за действителността, в който е вградена нейната авторска гледна точка. А тя е винаги тази на актуалността – на наблюдателя на актуалността. Но на актуалността, която тръгва от едно „просвещенско“ съзнание за целите и проблемите в чуждоезиковото обучение като част от образователния процес на младите хора:

Не трябва да се забравя, че автентичният текст на актуална тематика е най-добрият стимул за произвеждане на реч. Чрез текста обучаемите се запознават и с реалиите в страната на изучавания език, които много често са различни от тези в страната, в която живеят изучаващите новогръцки език, поради разлики в историческото развитие и народопсихологията. Учебникът по чужд език за възрастни обучаеми трябва да съдържа интересна информация и да е богат на съвременни изразни средства (Пороманска/Poromanska 2020: 5).

Заявеното от авторката убеждение е материализирано в съдържанието на уроците, които, освен автентични тектове от български и гръцки печатни и електронни медии, съдържат граматически прозорци с изведени наблюдения

върху по-трудни въпроси на новогръцката граматика, представляващи най-често остатъци от книжовната традиция, например остатъци от несъществуващия в съвременния гръцки език дателен падеж, от който са запазени само някои вкаменени форми и изрази, паралелни форми при наречията като резултат от вековното съществуване на книжовна и народна езикова форма, видове причастия, особености при спреженията на глаголите, прилагателни имена с две окончания и др. (Василев/Vasilev (b): 502)

Съществен принос на учебника са и речниците (словници) на непознатите думи и термини в края на уроците, за които Калин Василев правилно отбелязва, че „не съществуват в наличните гръцко-български и българо-гръцки речници“, но също така и добавените в това издание сентенции и поговорки, както и рубриката „Любопитно“ – отправка към интересни факти от историята на науката, културата, действителността.

Като възрастен читател не мога да не съм благодарна на авторката и за това, че той не е отрупан с визуални образи, с две думи – че е съобразен с традициите на учене на читателската публика, към която е адресиран, а именно – напреднали студенти, завършили академичното си образование и преподаватели в университетските програми с изучаване на новогръцки език в България.

В първата част на учебника, освен поговорките, са добавени и текстове с фокус върху българската диаспора. Темата за миграциите е значима за психологията както на гърците, така и на българите в контекста на големите миграционни процеси в съвременния свят. В сравнение с първото издание на учебника от 2000 г. темата за диаспората е поместена в първата част. Граматичната част на учебника също е разширена. Добавен е текст, посветен на заемките в новогръцкия език, както и таблици, придружени от коментар, включващ и склонението на причастните форми,

наследени от книжовния гръцки език и употребяващи се предимно в публицистични и юридически текстове, необходими за обогатяването на речниковия и лексикалния запас на обучаваните, и най-вече на новогръцките, с преводаческа ориентация и предизвикващи често пъти затруднения при превода на съответните форми... (Василев/Vasilev: 502-503).

Втората част на учебника е ценна с разделите „Култура“, „Исторически текстове“, „Географски текстове“ и „Политическо устройство“. В този своеобразен буквар на разширеното знание за Гърция, но и на равностойното познание за България, са публикувани дори фрагменти от конституциите на двете страни, което е още едно потвърждение за „енциклопедичния“ характер на учебното пособие, което служи, по думите на авторката, „за елементарна ориентация в гръцката културна и историческа съкровищница“.

И ако трябва да се проследи движението, което най-точно описва развитието на връзката между двата учебника на Стойна Пороманска в техните двойни издания – „Новогръцки език за начинаещи (1995, 2002) и „Новогръцки език за напреднали“ (2000,

2020), то това би било придвижването или прогресът от основните знания за езика към основните (във възможно най-широкия смисъл на думата) знания за битието на Гърция, които не биха могли да достигнат до нас така пълнокръвно без съполагането им в контекста на родното, на конкретно познатото. Защото както твърди и Ф. Кафка „ние можем да бъдем цели само в родния си език“.

В заключение, особено важните теми, включени в новото учебно помагало на Стойна Пороманска, чрез които се открояват различните области на живота в двете съседни страни, дават целокупна картина на неговия динамичен и сложен характер, но също така предизвикват по-общ размисъл за системите, по които функционира глобалният свят, за разликите и сходствата в проблема за идентичността, за асиметриите, напасванията и познанията в представите ни един за друг.

В подбора на текстовете и тяхната адаптация личи не просто тесният ангажимент на авторката към предмета на езика, но и фокусирането върху човека, чиято най-пълна реалност бива представена и представлявана от езика. Загриженост към проблемите на обществото ни, бих казала – една надпредметна загриженост, прозираща в наблюденията върху живота на младите и техните одисеи, върху проблемите на жените и дълготрайната защита на мира чрез преодоляване на кризите – идентичностни, социални, политически и икономически. Показателен за актуалната ориентация на учебника е фактът, че макар и поместена в сравнително по-малка урочна единица, темата за жените е включена в учебника с някои от най-важните ѝ аспекти с оглед на българско-гръцкия контекст: (не)равностойното заплащане и (не)равенството във високите етажи на властта. Показателно е също така и това, че в новото помагало на Стойна Пороманска е представен проблемът за българско-кипърските отношения с оглед на доброто сътрудничество между двете страни, но и на бъдещето на това сътрудничество. А изключването на раздела и оттам – на лексиката за оръжията и войните от предходния учебник на Пороманска – говори повече от красноречиво за по-широката мотивация, имплицитно заложена в специализирания ангажимент на авторката. Това последно наблюдение ми дава основание да считам, че новият учебник по новогръцки език на Стойна Пороманска е пример за дългия и плодотворен път на една миротворческа педагогика, която е от жизнена необходимост за опазването на общото ни цивилизационно наследство.

ЛИТЕРАТУРА

Пороманска 2020: *Пороманска, Ст. Τα νέα ελληνικά για προχωρημένους. Ελληνοβουλγαρικά παράλληλα κείμενα (γ')*/Новогръцки език за напреднали. Гръцко-български текстови паралели (III). Велико Търново: Ровита (Poromanska 2020: *Poromanska, St. Τα νέα ελληνικά για προχωρημένους. Ελληνοβουλγαρικά παράλληλα κείμενα (γ')*/Novogratski ezik za naprednali. Gratsko-balgarski tekstovi paraleli (III). Veliko Tarnovo: Rovita).

Василев 2020: *Василев К. Един обновен учебник за напреднали. Стойна Пороманска. Τα νέα ελληνικά για προχωρημένους. Ελληνοβουλγαρικά παράλληλα κείμενα (γ')*/Новогръцки език за напреднали. Гръцко-български текстови паралели (III). Велико Търново: Ровита, 464 с. Foreign Language Teaching Volume 47, Number 5, 501-504/ Vasilev 2020: *Vasilev K. Edin obnoven uchebnik za naprednali. Stoyna Poromanska. Τα νέα ελληνικά για προχωρημένους. Ελληνοβουλγαρικά παράλληλα κείμενα (γ')*/Novogratski ezik za naprednali. Gratsko-balgarski tekstovi paraleli (III). Veliko Tarnovo: Rovita, 464 s. Foreign Language Teaching Volume 47, Number 5, 501-504.